

Назаров Володимир Ігорович,
аспірант відділу докторантури
та ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В сучасних реаліях перед правоохоронною системою України постає не просте питання щодо реалізації державної політики у сфері забезпечення захисту прав та свобод осіб від протиправних посягань, їх відновлення в разі порушення, притягнення винних осіб до відповідальності тощо.

Одним з аспектів діяльності правоохоронних органів являється здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень. Процес доказування полягає у тому числі й у отриманні доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій.

Саме тут виникають складнощі, оскільки потрібно не лише забезпечити результативність проведення окремої слідчої (розшукової) дії, а водночас дотримуватись положень КПК України та обставин, в яких проводиться конкретна слідча дія. Наразі, наразі ефективному здійсненню досудового розслідування перешкоджає проведення бойових дій на території України, починаючи від активних бойових дій, ракетних та артилерійських обстрілів, які можуть початись під час безпосереднього проведення слідчої (розшукової) дії, завершуючи можливістю осіб, які причетні до вчинення злочину, свідків та інших учасників кримінального провадження, перетнути лінію розмежування та укритись на непідконтрольній території через власну волю, або, як приклад, внаслідок здійснення відносно них протиправних дій з боку агресора тощо.

Загалом, тактика проведення слідчих (розшукових) дій неодноразово досліджувалась як вітчизняними, так і закордонними науковцями та вченими, які підготували суттєве та стійке підґрунтя. Серед них є В.В. Коваленко, Ю.М. Чорноус, К.О. Чаплинський, Л.П. Ковтуненко, В.В. Гвоздюк та інші.

Однак з початком проведення активних воєнних дій та запровадженням воєнного стану, незалежна Україна ступила на нову сходинку свого розвитку та становлення, як демократичної та європейської держави. Разом з цим потребують удосконалення її правові інституції, зокрема криміналістичне забезпечення досудового розслідування кримінальних проваджень в розрізі удосконалення тактики проведення

слідчих (розшукових) дій та необхідності у приведенні її у відповідність сучасним потребам суспільства.

Зокрема, під час підготовчого етапу проведення окремої слідчої (розшукової) дії слід враховувати можливість виникнення такого негативного фактору, як оголошення повітряної тривоги та необхідність забезпечення безпеки учасників кримінального провадження. Водночас, слід продумати процес завершення або призупинення проведення слідчої (розшукової) дії у спосіб передбачений КПК України, а також без шкоди для доказів, які вже виявлені або предметів та слідів, які тільки можуть бути виявленими та мати доказове значення для подальшого проведення досудового розслідування. Оскільки слідчі (розшукові) дії, це перш за все дії, які спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [2].

Проблемні питання виникають вже на початковому етапі досудового розслідування, зокрема під час проведення огляду місця події на місці здійснення ворожого обстрілу. Перед слідчим, як старшим слідчо-оперативної групи, яка першою прибуває на місце події, ще до початку огляду постає ряд завдань, серед них:

- забезпечення безпеки учасників слідчої (розшукової) дії та інших осіб, які перебувають на місці;

- попереднє встановлення обставин подій та надання їм правової оцінки;

- визначення розміру території на якій буде проводитись огляд, забезпечення її огороження та недопущення сторонніх осіб;

- визначення кола спеціалістів, які повинні бут залучені при проведенні огляду;

- забезпечення контролю використання засобів фіксації слідчої (розшукової) дії та інші.

Також, залишається відкрите питання щодо проведення такої слідчої дії, як на приклад слідчого експерименту. Оскільки найчастіше проведення слідчого експерименту потребує відтворення умов, які були під час тієї чи іншої події, а також не рідко виникає потреба у проведенні слідчого експерименту на тому самому місці, де відбувались події. Це все, в свою чергу породжує проблему забезпечення безпеки учасників кримінального провадження, оскільки місце проведення слідчого експерименту може містити вибухонебезпечні предмети, пристрої або речовини, які загрожують життю та

здоров'ю учасників кримінального провадження. В такому випадку, слід враховувати та співвідносити доцільність та відповідність такого ступеню ризику життям та здоров'ям людей, цілям досудового розслідування в цілому, оскільки згідно зі статтею 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

Крім того, проведення слідчого експерименту може бути неможливе у випадку коли місце події перебуває на окупованій та непідконтрольній території, а проведення слідчого експерименту в іншому місці не забезпечить задоволення потреб досудового розслідування, оскільки знову ж таки постає питання про безпеку учасників кримінального провадження.

Аналогічні труднощі постають на всіх етапах проведення інших слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану, які ще належить чітко окреслити та вирішити сучасній науці для забезпечення потреб практичної діяльності органів досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua..>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України Дата оновлення: 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.

Овчаренко Леся Валеріанівна,

доцент кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань

Національної академії внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

КОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЯК ПЕРЕШКОДИ ПОСИЛЕННЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Метою Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки є досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування. В стратегії корупція розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів [1, с. 7].

Україна сьогодні переживає дуже складний період в умовах військової агресії, що негативно відображається на економічному